

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri ja regionaalministri
põllumajanduskeskkonnatoetuste määruste muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 24 lõike 1 ja § 38 lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse järgmisi maaeluministri ja regionaalministri määrusi:

- 1) regionaalministri 10. juuli 2023. a määrust nr 41 „Perioodi 2023–2027 kohalikku sorti taime kasvatamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 41*);
- 2) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 84 „Perioodi 2023–2027 loomade heaolu toetus“ (edaspidi *määrus nr 84*);
- 3) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 82 „Perioodi 2023–2027 ohustatud tõugu looma pidamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 82*);
- 4) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 88 „Perioodi 2023–2027 pinnavee kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 88*);
- 5) regionaalministri 21. detsembri 2023. a määrust nr 110 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 110*);
- 6) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 87 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 87*);
- 7) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 79*);
- 8) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrust nr 102 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 102*);
- 9) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 86 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus“ (edaspidi *määrus nr 86*);
- 10) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrust nr 103 „Perioodi 2023–2027 väärtusliku püsirohuma säilitamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 103*).

Kõikides viieaastase kohustuseperioodiga määrustes sätestatakse uute kohustuste võtmisel lühem kohustuseperioodi pikkus. Alates 2026. aastast võetavate kohustuste puhul on kohustuseperiood, mille jooksul tuleb toetatavat tegevust ellu viia, kolm järjestikust kalendriaastat.

Määrustes nr 79, 86–88, 102, 103 ja 110 sätestatakse, et kui kohustust suurendatakse 2026. aastal või sellele järgnevatel aastatel taotleja kohustusealuse maa pindalast selle maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud, siis algab uus kohustus, mille kestus on kolm järjestikust kalendriaastat, kui kohustusealuse maa pindala suureneb üle kahe hektari ja moodustab kohustusealuse maa pindalast üle 20 protsendi.

Määrustes nr 79, 86–88, 102 ja 110 sätestatakse alates 2023. aastast toimunud koolitustel osalemise koolituse nõude täitmisel arvesse võtmine.

Määruses nr 79 täpsustatakse enne tööde alustamist Keskkonnaameti teavitamise minimaalset aega, puisniidu taastamisjärgne hooldamise lisategevuse nõudeid, sätestatakse puhkeaasta rakendamise keeld põhitegevuse elluviimisel kolmeaastase kohustuseperioodi puhul.

Muudatustega võimaldatakse ka uutel taotlejatel põllumajanduskeskkonna sekkumistega liituda ning kohustuse varem võtnud taotlejatel suurendada kehtivaid kohustusi. Muudatused aitavad kaasa sekkumiste eesmärkide täitmisele. Samas tagavad muudatused, et uued kohustused ei ületaks 2029. aastat, mis on n+2 reegli põhjal viimane „Euroopa Liidu ühise

põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) rakendamise aasta. Seda, milliste sekkumiste puhul saab uusi kohustusi võtta, otsustab regionaal- ja põllumajandusminister iga-aastaselt määrusega. Seega ei taga tehtavad muudatused, et kõigi eelnõus nimetatud sekkumiste puhul saab igal kalendriaastal uusi kohustusi alates 2026. aastast võtta, kuid eelnõuga tehtavad muudatused loovad selleks vajaliku eelduse.

Põllumajanduskeskkonnatoetuste abil panustatakse tegevuspõhise riigieelarve programmi „Biomajanduse programm 2025–2028“ tegevusse 5.1 „Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine“, mille eesmärk on põllumajandustootmisega seotud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamisest tuleneva negatiivse keskkonnamõju vähendamine ning põllumajandusmaa elurikkuse ja maastike mitmekesisuse säilimise tagamine. Samuti panustatakse toetuste abil „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajanduskeskkonna tegevussuuna järgmistesse eesmärkidesse: väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene, säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine.

Määrustes tehtavad muudatused tulenevad osaliselt strateegiakava muutmisest.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapolitiika osakonna peaspetsialistid Christofer Lodeson (5338 2172, Christofer.Lodeson@agri.ee) ja Siim Suure (625 6118, Siim.Suure@agri.ee) ning nõunikud Merje Põlma (625 6575, Merje.Polma@agri.ee) ja Birgit Pai (56890 596, Birgit.Pai@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule on teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kümnest paragrahvist.

Eelnõu § 1, § 3, § 4 punktiga 5, § 5 punktiga 4, § 6 punktiga 4, § 7 punktiga 8, § 8 punktiga 5, § 9 punktiga 4 ja § 10 punktiga 2 sätestatakse viieaastase kohustuseperioodiga määrustes nr 41, 79, 82, 86–88, 102, 103 ja 110 uute kohustuste võtmisel lühem kohustuseperioodi pikkus. Alates 2026. aastast võetavate kohustuste puhul on kohustuseperiood, mille jooksul tuleb toetatavat tegevust ellu viia, kolm järjestikust kalendriaastat. Muudatuse eesmärgiks on vältida olukorda, kus viieaastase kohustuseperioodiga toetuste kohustused kanduvad edasi järgmisesse finantsperioodi. Muudatused võimaldavad uute kohustuste puhul täita toetuse nõudeid lühema kohustuseperioodi jooksul. Muudatus võimaldab jätkata sekkumise rakendamist käesoleval finantsperioodil ning seeläbi aitab kaasa toetuse eesmärkide saavutamisele.

Määruses nr 41 sätestatakse uute kohustuste kohta kolmeaastase kohustuseperioodi pikkus ainult puuvilja- ja marjakultuuride puhul, nii põllu- kui ka köögiviljakultuuride puhul jääb kehtima üheaastane kohustuseperiood. Kohalikku sorti taime kasvatamise toetuse nõuded ei ole otseselt seotud kohustuseperioodiga, nagu näiteks nõue osaleda koolitusel üks kord kohustuseperioodil. Seega sõltumata sellest, kas taotlejal on viieaastane kohustuseperiood või kolmeaastane kohustuseperiood, peab ta ilma erisusteta toetuse nõudeid täitma igal kohustuseaastal, sealjuures koostama või uuendama puuvilja- ja marjakultuuri kohustuseperioodi igal kohustuseaastal hiljemalt 15. juuniks aiaplaani põllumajandusmaa kohta, millel kasvatab määruse lisas toodud puuvilja- või marjakultuuri sorti, mille kohta ta toetust taotleb.

Eelnõu §-ga 2 täiendatakse määruse nr 84 § 5 lõiget 2 uue piimatõuga, milleks on läti sinine (LVZ). Nimetud tõugu loomade kohta on alates 2025. aastast olnud võimalik taotleda piimalehma kasvatamise otsetoetust. Muudatuse kohaselt on alates 2026. aastast võimalik läti sinise veise kohta taotleda ka loomade heaolu toetust. Kuna loomade heaolu toetust saab taotleda piimatõugu veiste kohta, siis ei ole põhjust läti sinist kui piimatõugu välistada. PRIA põllumajandusloomade registri andmetel on tegemist Eestisse hiljuti toodud tõuga. Loomade heaolu sekkumisega toetame tootjaid, kes täidavad kõrgemaid loomade heaolu nõudeid. Ka läti sinise veisetõu pidaja võib seda teha ja on õigustatud seega toetust saama.

Eelnõu § 4 punktidega 1 ja 2, § 5 punktiga 1, § 6 punktiga 1, § 7 punktiga 3, § 8 punktiga 1 ja § 9 punktiga 1 täpsustatakse määrustes nr 79, 86–88, 102 ja 110, et kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, ja kohustuse ülevõtmise aasta on kohustuse üleandja viimane kohustuseaasta, peab taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, olema osalenud vähemalt ühel asjakohasel koolitusel kohustuse ülevõtmise aasta 7. detsembriks, määruses nr 41 sätestatu kohaselt 15. augustiks. Eesmärgiks on tagada, et selline kohustuse ülevõtja osaleks kohustuseperioodi lõpuks vähemalt ühel asjakohasel koolitusel.

Eelnõu § 4 punktiga 4, § 5 punktiga 3, § 6 punktiga 3, § 7 punktiga 7, § 8 punktiga 4, § 9 punktiga 3 ja § 10 punktiga 1 muudetakse määruste nr 79, 86–88, 102, 103 ja 110 sätet, mille kohaselt alates 2026. aastast kehtiva viieaastase kohustuse suurendamisel üle 20 protsendi ja üle 2 hektari, algab uus kolmeaastane kohustus. Muudatus on vajalik, sest alates 2026. aastast enam uusi viieaastaseid kohustusi võtta ei saa. Toetuse saajal on võimalik eelkirjeldatud juhul jätkata uue kolmeaastase kohustusega.

Eelnõu § 4 punktidega 3 ja 4, § 5 punktidega 2 ja 3, § 6 punktidega 2 ja 3, § 7 punktidega 4 ja 7, § 8 punktidega 2 ja 4 ning § 9 punktidega 2 ja 3 täiendatakse määrustes nr 79, 86–88, 102 ja 110 koolitusel osalemise nõuet sättega, mille kohaselt ei pea taotleja ega taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, koolitusel uuesti osalema, kui taotleja või nimetatud isik on osalenud vähemalt ühel asjakohasel koolitusel 2023. aastal või sellele järgnevatel aastatel. Sellisel juhul loetakse koolitusel osalemise nõue täidetuks. Lisaks sätestatakse, et sellist erisust saab rakendada üksnes juhul, kui koolitusel osalemise tähtpäev ei ole viidatud sätte jõustumise ajaks saabunud. See tähendab, et nimetatud sätet saab rakendada üksnes nende taotlejate puhul, kes peavad koolituse ettenähtud kuupäevaks läbima, kuid see koolituse läbimise kuupäev ei ole nimetatud sätte jõustumise ajaks veel saabunud.

Eelnõu § 7 punktidega 1 ja 6 täpsustatakse määruses nr 79, mis ajaks tuleb tööde alustamisest Keskkonnaametit eelteavitada. Muudatus võimaldab kohapealseid kontrolle paremini planeerida.

Eelnõu § 7 punktiga 2 täiendatakse määrust nr 79 sättega, mille kohaselt tuleb puisniidu taastamisjärgsel hooldamisel hooldada kooslust selliselt, et eemaldatud on ka lehtpuude ja põõsaste võsud. Taastamisjärgses puisniidu hooldamises on loodud ökoloogilised eeldused puisniidule omaste taimede kujunemiseks. Kinnikasvanud puisniite taastatakse võsastunud aladest, kus on valdavalt kiirekasvulised lehtpuud ja põõsad. Seega on vaja taastamisjärgsel hooldamisel tagada niidutaimedele sobiv ökoloogiline elupaik kogu taastatud koosluse ulatuses.

Eelnõu § 7 punktiga 8 reguleeritakse ühe muudatusena puhkeaasta võtmise keelamist. Töökoormuse suurenemise vältimiseks ei ole võimalik alates 2026. aastast uutel võetud kohustustel, sh kohustuse suurendamise tõttu alanud uutel kohustustel võimalik puhkeaastat

võtta. Viieaastaste kohustuste korral on jätkuvalt võimalik puhkeaastat võtta, kui kooslus on heas seisundis.

Eelnõu § 4 punktiga 1 ühtlustatakse määruses nr 88 koolitusele viitamist ja **eelnõu § 8 punktiga 3** muudetakse määrusesse nr 102 rakendussätete lisandumise tõttu paragrahvi pealkirja.

Enne selle eelnõuga tehtavate muudatuste jõustumist jõustuvad eelnõukohastes määrustes 1. märtsil mitmed eelnõuga mitte hõlmatud muudatused (RT I, 23.01.2026, 1).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.01.2022, lk 52–94); komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22); komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34).

4. Määruse mõjud

Eelnõu mõjusid on hinnatud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 46 lõike 1 alusel. Eelnõu rakendamine ei too kaasa olulist mõju majandusele, julgeolekule, regionaalarengule ega riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Eelnõuga tehtavad muudatused aitavad kaasa toetusega seotud eesmärkide täitmisele ja avaldavad positiivset mõju elu- ning looduskeskkonnale.

Eelnõuga tehtavad muudatused uute kolmeaastaste kohustuste võtmiseks võimaldavad uutel taotlejatel mitmeaastaste põllumajanduskeskkonna sekkumisega liituda ning suurendada kehtivaid kohustusi. Samas tagatakse, et uued kohustused ei ületa 2029. aastat, mis on n+2 reegli põhjal viimane strateegiakava rakendamise aasta. Koolituste nõuete muudatused tagavad, et toetuse taotleja oleks ühe korra 2023–2027 eelarveperioodil osalenud vähemalt ühel nõuetekohasel koolitusel. Mitmekordne nõuetekohasel koolitusel osalemine on taotleja jaoks vabatahtlik. Lisaks on edaspidi võimalik loomade heaolu toetust saada ka piimaveisetõu läti sinise kohta. Kuna loomade heaolu toetust saab taotleda piimatõugu veiste kohta, siis ei ole põhjust läti sinist kui piimatõugu välistada.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks ja teadmiseks Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile, Keskkonnaametile, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule ja Mittetulundusühingule Eesti Poollooduslike Koosluste Hooldajad.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler